

Likeverdige tjenester og forebygging av samehets og diskriminering

5 oktober 2022

Referanse-rapport fra webinar

WEBINAR

Likeverdige tjenester og forebygging av samehets og diskriminering

Onsdag 5. oktober, Kl. 09:15 – 14:00

PROGRAM

- 09:15 Oppkobling til webinar og velkommen
v/likestillingssenteret KUN
- 09:20 **Åpningstale**
v/Anette Trettebergstuen, Kultur- og likestillingsminister
- 09:25 **Rasisme, diskriminering og hatefulle ytringer mot samer**
v/Ketil Lenert Hansen, professor, Universitetet i Tromsø
- 09:55 **Samehets, rasisme og fordommer- en minoritets virkelighet, men usynlig for majoriteten?**
v/Hanne Magga, grunnlegger av FB-gruppa Dokumentér samehetsen, psykiatrisk sykepleier i Nasjonalt Team SANKS, og medlem av Sørsamisk Helsennettverk
- 10:20 Spørsmål
- 10:25 **Pause**
- 10:30 **Hvilke rettigheter har den samiske befolkningen som offentlige etater og kommunene må oppfylle?**
v/Vidar Strømme, fagdirektør, NIM (Norsk institutt for menneskerettigheter)
- 10:45 **Hvilke utfordringer ser vi, og hva kan sametinget bistå kommunene og etater med?**
v/Runar Myrnes Balto, Sametingsråd
- 11:00 Spørsmål
- 11:05 **Pause**
- 11:10 **Kommunepolitikk er også samepolitikk - kommunenes ansvar for den samiske befolkningen,**
v/Astrid Dankertsen, Førstemanuensis ved Fakultet for Samfunnsvitenskap, Nord Universitet

- 11:30 **Kommunenes hverdag, gode praksiser og utfordringer**
- 11:30 Marlene Berntsen Bråthen, varaordfører i Tromsø kommune
 - 11:35 Britt Kristoffersen, ordfører i Hamarøy kommune
 - 11:40 RomsaDál, prosjektleder Elle Nystad
- 11:55 Spørsmål
- 12:00 **Lunsjause**
- 12:30 **Hvordan kan vi bistå offentlige etater og kommunene?**
v/ Likestillings- og diskrimineringsombudet
- 12:45 **Tiltak mot rasisme, diskriminering og hatefulle ytringer,**
v/ Anna Bjørshol, avdelingsdirektør for likestilling og universell utforming, Bufdir
- 12:55 Spørsmål
- 13:00 **Pause**
- 13:05 **Gode eksempler og utfordringer innenfor helse, politi og barn og unge**
- 13:05 **Likeverdige tjenester i helsesektoren**
v/ Anne Laila Westerfjell Kalstad, leder i Sørsamisk helsenetverk
 - 13:20 **Hva kan og skal politiet gjøre?**
v/ Monica Lillebakken, fagpob, Nasjonalt kompetansemiljø på hatkriminalitet
 - 13:35 **Bevisstgjøring blant barn og Unge**
v/ Lena Susanne Gaup, koordinator i Samiske veivisere
- 13:50 Spørsmål
- 13:50 Oppsummering og avslutning

likestillingscenteret

KUN

Bufdir

SAEMIEDIGKIE
SAMETINGET

Hovedoppsummering

Rasisme, hets, krenkelser og diskriminering mot samer er en utfordring i Norge i dag. Forskning viser at omfanget varierer noe med bosted, kjønn med mer, men det skjer i stort omfang, over hele landet, og på nett/sosiale medier.

Likeverdige tjenester er en klar rettighet som Norges urfolk har. Det er stor forskjell på kommuner, men gjennomgående er det langt igjen i flere kommuner før målet om likeverdige tjenester er oppnådd.

Kommunene er forpliktet gjennom menneskerettigheter, lov og konvensjoner ratifisert av Norge til å jobbe mot hets, og for likeverdige tjenester.

Det finnes både kompetansemiljøer og støtteordninger som kommunene i Norge kan benytte seg av, for å forebygge diskriminering, samehets og rasisme, og arbeide bedre for å tilby likeverdige tjenester.

Webinaret presenterer art, omfang, rettigheter, utfordringer, gode praksiser og støtteordninger og -miljøer.

Denne rapporten er ikke et referat fra webinaret, men en oversikt over referanser fra innleiderne på forskning, nettsteder mm som kan være til hjelp i det videre arbeidet for å bedre likeverdige tjenester til den samiske befolkningen, og forebygge samehets, rasisme og diskriminering.

Webinaret er lagt ut i sin helhet på denne linken: [Webinar om likeverdige tjenester og forebygging av samehets og diskriminering - YouTube](#)

Vi i KUN bistår gjerne med kunnskapsdeling. Vår kontaktinfo finnes på www.kun.no

Råd til kommunene:

Et lite utvalg av råd til kommunene som kom opp på webinaret

- Der det er samisk tilstedeværelse må det være krav om at ansatte må ha kunnskap om samisk historie, kultur.
- Det samiske må prioriteres, og ikke bare ved å heise flagget 6 februar, men ved at kommunen stiller spørsmålet hva trenger vår samiske befolkning av oss og nedfeller dette i planverk
- Bruk konsultasjonsplikt og rett – gå i dialog med befolkningen
- Man må få langt flere kommunale handlingsplaner om likeverdige tjenester og forebygging av rasisme, diskriminering og hets mot samer
- Samisk koordinator er bra, men det må ikke bli en hvilepute. Flere enn en person i kommunen må ha kunnskap om det samiske, få arbeidet inn i planverk. En samisk koordinator er bare starten
- De små stegene er også viktige. Jobb med skilting på samisk, bruk det samiske flagget, og oversett viktig informasjon til ulike samiske språk på nettsidene
- Kommunene må jobbe aktivt med kompetanseheving om det samiske, det samme gjelder fylkeskommunen. Bruk samiske veivisere på videregående skoler, men ikke stopp der.
- Bruk aktivitets og redegjørelsesplikten positivt til å løfte det samiske
- Bruk kommuneplanens samfunnsdel til å løfte samiske perspektiver.

Oversikt over referanser gitt i innleggene:

Dette er en hovedoversikt. Det anbefales å høre innleggene i sin helhet for å få med alt, og for å få satt referansene inn i en sammenheng med utdypende forklaringer.

[Webinar om likeverdige tjenester og forebygging av samehets og diskriminering - YouTube](#)

1. Åpningstale. Anette Trettebergstuen, Kultur- og Likestillingsminister, postmottak@kud.dep.no

Viser til aktivitets og redegjørelsesplikten i arbeidslivet for å sikre likeverdige tjenester. Les mer her:

[LDO - Aktivitets- og redegjørelsesplikten](#)

Viser også til at regjeringen jobber med en ny handlingsplan mot rasisme og diskriminering, og ønsker innspill her:

[Innspill til tiltak mot rasisme og diskriminering - regjeringen.no](#)

Frist er første desember. Det jobbes også med en ny handlingsplan på LHBTQI -feltet hvor man ønsker det samiske perspektivet inn

Viste også til innspillsmøtet i Tromsø: her er rapport fra innspillsmøtet: [Tromsø – byen for alle?](#)

2. Samehets, rasisme og fordommer- en minoritets virkelighet, men usynlig for majoriteten? Hanne Magga, grunnlegger av FB-gruppa Dokumentér samehetsen, psykiatrisk sykepleier i Nasjonalt Team SANKS, og medlem av Sørsamisk Helsenettverk. hanne.magga@hotmail.com

Gjennom arbeidet med facebook-siden Dokumenter samehetsen, har man sett blant annet dette:

Som det ble nevnt i innlegget: Ikke alle her er anonymisert, da de er aktive på nett og har latt seg intervju i media om sine kommentarer

Mye av hetsen mot samer knyttes til landkonflikter og reindrift og nevnte Fosen-saken som man blant annet finner informasjon om her:

[Høyesterett: Vindkraftutbyggingen på Fosen krenker urfolks menneskerettigheter - Norges institusjon for menneskerettigheter \(nhri.no\)](#)

3. Rasisme, diskriminering og hatefulle ytringer mot samer, Ketil Lenert Hansen, professor, Universitetet i Tromsø ketil.lenert.hansen@uit.no

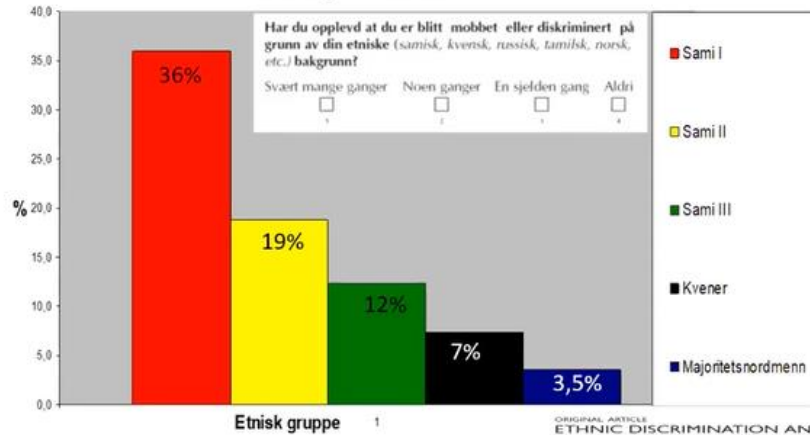
Samer opplever 4 ganger mer diskriminering enn majoritetsnordmenn

Ketil Lenert Hansen viste til SAMINOR studiene, som er en stor befolkningsbasert helse- og levekårsundersøkelse og en av de viktigste kildene til kunnskap om helse og levekår i den samiske og nordnorske distriktsbefolkningen. Her er en samleside for Saminor: [SAMINOR | UIT](#)

Data fra Saminor viser tydelig opplevd diskriminering blant samer:

Prevalensen for etnisk diskriminering

Prevalensen av selv-rapportert etnisk diskriminering fordelt på etnisitet

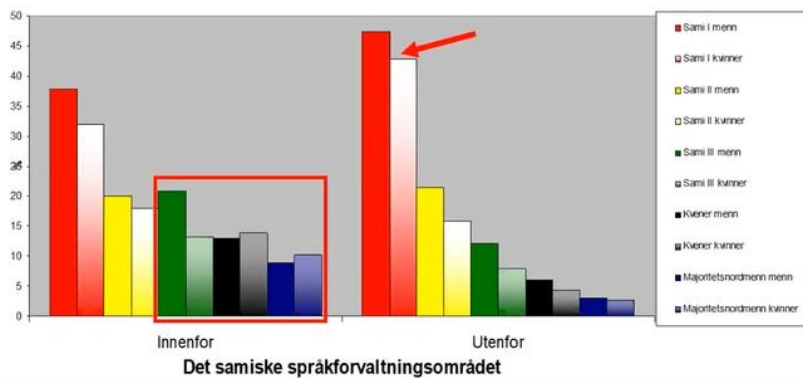

05.10.2022 13 ORIGINAL ARTICLE ETHNIC DISCRIMINATION AND BULLYING IN THE SAMI AND NON-SAMI POPULATIONS IN NORWAY: THE SAMINOR STUDY Ketil Lenert Hansen, Astri Møller, Aste Fjølgen, Edv Lund © 2022 The Author(s). Published by John Wiley & Sons Ltd. *International Journal of Circumpolar Health*, November 2022

Etnisk diskriminering rapportert innenfor/utenfor det samisk språkforvaltningsområdet

Prevalens av etnisk diskriminering fordelt på etnisitet, kjønn og sted

05.10.2022

14

Noen funn fra denne undersøkelsen er også publisert i boken *The Sami World* (som også Astri Dankertsen er bidragsyter i): [The Sámi World - 1st Edition - Sanna Valkonen - Áiile Aikio - Saara \(routledge.com\)](https://www.routledge.com/The-Sami-World-1st-Edition-Sanna-Valkonen-Aiile-Aikio-Saara/book/9781138380000)

Diskriminering er også nevnt i rapporten *Situasjonen til samer med funksjonsnedsettelse* :

[NorskSamerapportLAYOUT160414.pdf \(nordicwelfare.org\)](https://www.nordicwelfare.org/publications/norsk-samerapport-lay-out-160414.pdf)

Ketil Lenert Hansen jobber nå med et ungdomsprosjekt om unge samers Psykiske helse, Miha: [Miha - Unge samers psykiske helse: Aktuelt | UiT](https://www.uit.no/nyheter/2022/09/20/unge-samers-psykiske-helse-aktuelt-uit)

Og jobber også med en ny studie arktisk barndom: [Prosjekt #2087890 - Arktisk barndom pilot - en studie av vold og helse blant samisk og ikke-samisk barn og unge i Norge - Cristin](#)

4. Hvilke rettigheter har den samiske befolkningen som offentlige etater og kommunene må oppfylle? Vidar Strømme, fagdirektør, NIM (Norges institusjon for menneskerettigheter) vidar.stromme@nhri.no pluss www.nim.no

Foredraget gav en gjennomgang av de forpliktelsene kommunen har, og hva dette innebærer. Det er både menneskerettslige forpliktelser, norske lover, og planverk. Strømme bygde blant annet på innholdet i to nye rapporter fra NIM der det er mer info om dette. Det er Kommunerapporten: Kommuner og menneskerettigheter:

[Oppdatert utgave av kommunerapporten - Norges institusjon for menneskerettigheter \(nhri.no\)](#)

Og rapport om holdninger til samer og nasjonale minoriteter i Norge:

[Holdninger til samer og nasjonale minoriteter i Norge - Norges institusjon for menneskerettigheter \(nhri.no\)](#)

Grunnlovens § 92 pålegger myndighetene å sikre menneskerettighetene. Denne plikten gjelder både for kommunale og statlige myndigheter. Kommunene har hovedansvar for å gi gode tjenester til innbyggerne sine:

[Grunnloven § 92 – Store norske leksikon \(snl.no\)](#)

Dette er også avklart via den såkalte Tolga-saken, som er viktig i forhold til at kommunen HAR et ansvar for å sikre menneskerettighetene:

[Høyesterett om Tolga-saken- EMK er like bindende for kommuner som for staten - Norges institusjon for menneskerettigheter \(nhri.no\)](#)

21. mai 1999 vedtok Stortinget menneskerettsloven som inkorporer fem viktige menneskerettighetskonvensjoner. Disse omfatter Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK), FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP), FNs konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter (ØSK), FNs konvensjon om å avskaffe alle former for diskriminering mot kvinner (KDK) og FNs konvensjon om barnets rettigheter (BK). I henhold til § 3 i menneskerettighetsloven har disse konvensjonene forrang fremfor annen norsk lovgivning hvis det skulle oppstå regelkonflikt. Vedrørende Fosen-saken er særlig FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter viktig, særlig SP 27. Informasjon om denne finnes her:

[FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter \(ICCPR\) - regjeringen.no](#)

Artikkel 4 og 7 i FNs Rasediskrimineringskonvensjon peker på at Statene har en menneskerettslig plikt til å drive bevisstgjøringsarbeid og fremme forståelse – dette gjelder også kommunene:

[FNs konvensjon mot rasediskriminering \(ICERD\) - regjeringen.no](#)

ILO konvensjonen 169 er ratifisert av Norge. Her står det blant annet at det kreves at det vedtas utdanningstilbud for å eliminere fordommer mot urfolk, med særlig fokus på de i befolkningen som er mest i kontakt med urfolk:

[ILO-konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater - regjeringen.no](#)

Istanbulkonvensjonen om vold i nære relasjoner krever blant annet at det skal være krisesentertilbud tilpasset den enkeltes kultur

[Europarådets konvensjon om forebygging og bekjempelse av vold mot kvinner og vold i nære relasjoner CETS 210 - Lovdata](#)

Kommunene har en positiv plikt til å bekjempe hets og diskriminering. Ulike menneskerettsorganer har understreket tydelig at dette arbeidet må skje lokalt og Europarådets rådgivende komite for beskyttelse av nasjonale minoriteter har gitt anbefaling til Norge at sentrale OG lokale myndigheter må sikre kunnskap og kompetanse på nasjonale minoriteter.

CERD (FNS menneskerettskomité), har uttrykt bekymring om hat mot nasjonale minoriteter og urfolk i Norge og anbefalt enheter i hvert politidistrikt som skal jobbe med dette, og at politiet må ta etterforskning av slike saker på stort alvor. Mer om CERD rapporten her: [FNs konvensjon mot rasediskriminering \(ICERD\) - regjeringen.no](#)

5. Hvilke utfordringer ser vi, og hva kan sametinget bistå kommunene og etater med? Runar Myrnes Balto, Sametingsråd, runar.myrnes.balto@samediggi.no

Balto viste til NIM-rapporten , se over.

Sametinget har vedtatt enstemmig en handlingsplan mot samehets, den finnes her:

[handlingsplan-mot-samehets_norsk.pdf \(sametinget.no\)](#)

Den består av 17 tiltak, der man blant annet skal bidra til forskning, styrke opplæring i grunnskolen, jobbe med fylkeskommune og politi, men også det frivillige og næringsorganisasjoner, og jobbe for en nasjonal handlingsplan mot samehets, men ikke minst: bedre bistand til oppfølging av de av oss som opplever samehets, og det jobbes med støtteordning til arbeidet mot samehets

Sametinget ønsker å tilby et partnerskap med kommuner og tar GJERNE møte med kommuner for å samhandle om hva som kan gjøres lokalt og gjerne i forbindelse med det å lage gode lokale handlingsplaner mot samehets. Mer om sametinget her: [Sametinget](#)

Balto pekte på at neste år kommer sannhets og forsoningskommisjonens rapport – den vil si noe om historien, men også hva som henger igjen. Når rapporten foreligger bør man benytte anledningen til å sette arbeidet mot ulikhet og for likeverd på dagsorden i alle kommuner. Mer om sannhets og forsoningskommisjonen her:

[Kommisjonen | UiT](#)

6. Kommunepolitikk er også samepolitikk - kommunenes ansvar for den samiske befolkningen, Astrid Dankertsen, Førsteamanuensis ved Fakultet for Samfunnsvitenskap, Nord Universitet astri.dankertsen@nord.no

Eksempler på lokalt ansvar i samepolitikk:

Samepolitikk ikke bare nasjonal, men også lokal

- Tjenester i kommunene
 - Barnehage og skole
 - Helse og omsorg
- Areal saker – som særlig er viktig for reindrifta, avgjøres i stor grad kommunalt
- Kulturminner
- Skilting på samisk
- Kulturtilbud
- Varierende i hvilken grad den samiske befolkningen blir involvert og hørt lokalt

Referanser fra forskning:

[An Urban Future for Sápmi?: Indigenous Urbanization in the Nordic States and Russia | BERGHANN BOOKS](#)

Eksempler på avtaler mellom kommuner og byer finnes også utenfor forvaltningsområdet:

Avtaler mellom bykommuner og Sametinget

SÁMEDIGGE SAMETINGET

bodø
KOMMUNE

AVTALE MELLOM BODØ KOMMUNE OG SAMETINGET

Sametinget og Bodø kommune erkjenner at samene er et folk med felles historie, kultur, språk og tradisjoner. Partene erkjenner at Bodø er en kommune med innbyggere fra alle samiske språkområder. Kommunen skal arbeide for styrking og utvikling av samisk språk og kultur. Derfor er et aktivt forhold til den samiske delen av vår arv viktig også for majoritetsbefolkningen.

Partene legger til grunn internasjonale avtaler og forpliktelser om urfolks rettigheter. Avtalen skal fremme, styrke og utvikle god praksis, dialog og samarbeid som ivaretar slike rettigheter.

Likewise konstateres at Bodø har hatt samisk bosetning fra eldre tid og fram til idag, at kommunen i dag har ei voksende samisk befolkning, at kommunen også er vertskapsby for et antall samiske studenter.

Partene erkjenner videre et ansvar for samiske samfunn og samfunnsutvikling i Bodø kommune, at det derfor er et særlig behov for samarbeid mellom partene i saker som berører samiske forhold i kommunen.

Partene vil arbeide aktivt for å fremme likeverd og forhindre negativ diskriminering.

NORD universitet

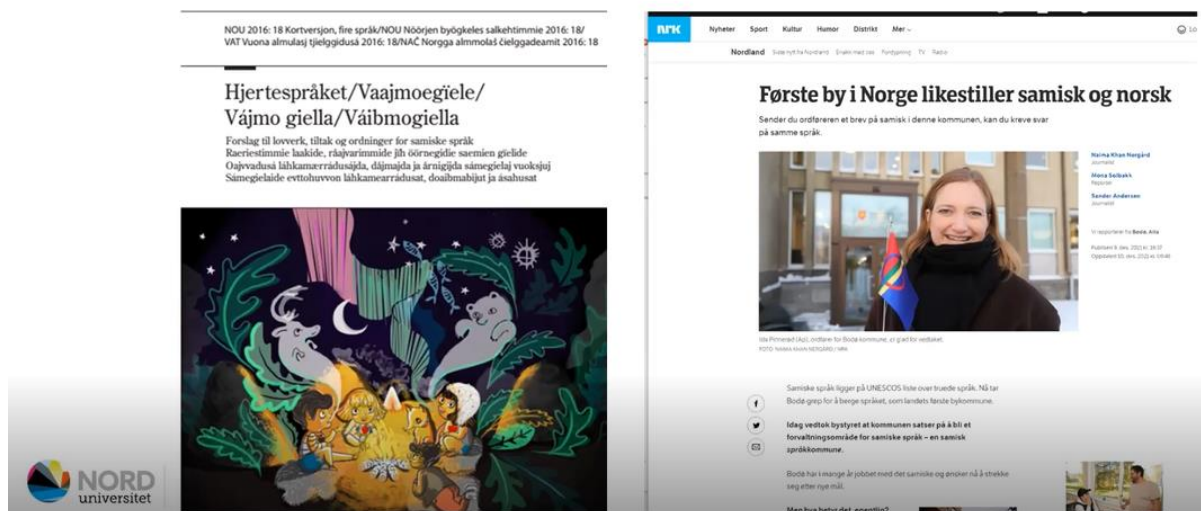
NUORTTA universitehtta

www.no

Det er stor forskjell mellom utfordringer kommunene har – også de kommunene som er forvaltningsområde. Men uavhengig av dette kan kommunene inngå avtaler med sametinget, slik som Bodø kommune har gjort.

Formalisering er viktig for å få fokus på rettigheter og likeverdige tjenester

Arbeidet med en ny modell som i større grad tar hensyn til at kommunene har ulike språksituasjon

Hjertespråket fra 2016 anerkjenner at ulike kommuner har ulike utfordringer opp mot språkutfordringen, link her: [NOU 2016: 18 - regjeringen.no](https://www.regjeringen.no)

Loverket sikrer mye av rettighetene. I fjor kom et nytt kapittel i sameloven, kapittel 4 om konsultasjoner, som er svært interessant for kommunene. Dankertsen mener det er en gavepakke til kommunene. Dette må kommunene kunne. Den nye kapittelet presiserer at også i lokale beslutninger er det en rett og plikt til å bli konsultert/ konsultere, i saker vedrørende det samiske. Det er viktig for kommunen å innarbeide i forhold til hvordan man jobber med samiske saker:

[Lov om Sametinget og andre samiske rettsforhold \(sameloven\) - Lovdata](#)

Konsultasjoner er å oppnå enighet – at det skal være en reell dialog mellom partene:

Konsultasjonsloven – hva er konsultasjoner?

- Ikke det samme som vetorett (i motsetning til hva enkelte tror)
- Mer enn en rett til å bli hørt
- Formålet med konsultasjoner er å oppnå enighet
 - Må være en reell dialog mellom partene
 - Kan ikke realitetsbehandles før konsultasjonen finner sted
 - Skal ikke avsluttes så lenge det er mulig å oppnå enighet om saken

Også plan og bygningsloven kapittel 5 er viktig opp mot medvirkning:

Arealsaker i kommunene: Plan- og bygningsloven

- Kapittel 5. Medvirkning i planleggingen
- § 5-2. Høring og offentlig ettersyn «Når loven her bestemmer at et planforslag skal sendes på høring, skal forslaget sendes til alle statlige, regionale og kommunale myndigheter og andre offentlige organer, private organisasjoner og institusjoner, som blir berørt av forslaget, til uttalelse innen en fastsatt frist.»
- Myndighet til å fremme innsigelse til planforslag: «Sametinget kan fremme innsigelse mot slike planer i spørsmål som er av vesentlig betydning for samisk kultur eller næringsutøvelse.»
- Klarhet i loven – men her syndes det i enkelte kommuner

[Lov om planlegging og byggesaksbehandling \(plan- og bygningsloven\) - Kapittel 5. Medvirkning i planleggingen - Lovdata](#)

Opplæringsloven er tydelig på rettigheter i språkopplæring, og at det å være samisk er tydelig definert. Legg merke til at det er en lav grense – ikke at man er meldt inn i samemanntallet men at det er en person som KAN skrives inni samemanntallet:

Samiskopplæring i skolen – i og på samisk

- § 6-2 i opplæringsloven gir alle samiske elever rett til opplæring i samisk språk.
- Opplæringsloven § 6-1 definerer at en same er en person som kan skrives inn i samemanntallet, samt barna hans/hennes.
- Dersom kommunen/fylkeskommunen ikke kan gi opplæring i samisk med kvalifisert personell vil elevene ha krav på alternative former for opplæring - fjernundervisning
- *Forvaltningsområdet for samiske språk*
 - Elevene i alle disse kommunene har rett til å få opplæring både i samisk språk, men også **på** samisk. Det betyr at all opplæring i alle fag foregår på samisk
 - Utenfor samisk forvaltningsområde, oppstår retten til å få all opplæring på samisk dersom 10 eller flere elever i kommunen (gjerne på tvers av skoler) krever det, og opplæringa skal fortsette så lenge det er minst 6 elever igjen i gruppa.

[Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa \(opplæringslova\) - Lovdata](#)

7. Kommunenes hverdag, gode praksiser og utfordringer.

Marlene Berntsen Bråthen, Varaordfører i Tromsø kommune

Britt Kristoffersen, ordfører i Hamarøy kommune britt.kristoffersen@hamaroy.kommune.no

Elle Nystad, Prosjektleder, RomsaDál, elle@romsadal.no

Alle innledderne kom med beskrivelser på hva som gjøres i deres kommuner, om konkrete tiltak som er igangsatt, om planer fremover, og også noe om utfordringer. Både Tromsø og Hamarøy har egne avtaler med Sametinget.

Tromsø skal utarbeide en egen strategi mot rasisme og diskriminering, mer info her:

[Kommunestyremøte | Tromsø kommune \(tromso.kommune.no\)](#). Den skal vektlegge ansvaret kommunen har som arbeidsgiver, tjenestetilbyder, og benytte de kompetansensom innbyggerne sitter på, bedre.

Hamarøy kommune har integrert lulesamisk på sine nettsider og i planverk. Se mer her : [Forside - HAMARØY KOMMUNE \(hamaroy.kommune.no\)](#)

RomsaDál har flere tiltak, sjekk ut nettstedet her : [Hjem - RomsaDál \(romsadal.no\)](#)

Januar-april

- Etablere nettside og logo
- Workshops
- RomsaDál Cup
- Foredrag for lærerstudenter på UiT
- Vårscenefest
- Videoressurs for Statsforvalteren i Troms og Finnmark fyrvokter for barn og unge (utfordringer unge samer møter på)
- Reportasje for ReddBarna sitt magasin (hvordan er det å være ung same)
- Lydfil på Nord-Samisk til Alfheim Stadion
- Produsert kortfilm
- MYE MEDIASYNLIGHET

Videoressurs for statsforvalteren finner du her :

[Elle lover å gjøre alt for unge samer | Statsforvalteren i Troms og Finnmark](#)

8. Hvordan kan vi bistå offentlige etater og kommunene? Av Nora Marie Haune Bornø, Rådgiver i Likestillings- og diskrimineringsombudet. nora.borno@ldo.no

Bornø presenterte verktøy i forbindelse med likestillingsplikten i offentlig sektor (LOS). Dette verktøyet er utviklet for å fremme likestilling og søke å hindre trakassering, seksuell trakassering, kjønnsbasert vold og stereotypisering. Les mer her: [LDO - Hva må jeg gjøre for å oppfylle plikten?](#)

Aktivitets- og redegjørelsesplikten er sentral for kommunene. Les mer her: [Offentlige myndigheters aktivitets- og redegjørelsesplikt](#)

LOS verktøy innebærer veiledning for å gå gjennom følgende trinn:

1. Likestillingspolicy beskriver «idealsituasjonen» (mål og strategi for likestilling) på begge to overordnet (f.eks. kommunes) nivå og for hvert virksomhetsområde
2. Situasjonsanalyse, nemlig vurdering av kontekst i kommunen, status for likestillings og diskriminering, barrierer og årsaker. Analysen skal brukes til egen virksomhetsstyring, myndighetsutøvelse og forbedring av kvalitet i tjenester. Gode eksempler til etterfølgelse: [Forskningsrapporten: Unge samers psykiske helse](#) , [Helse- og omsorgstjenester til den](#)

[samiske befolkningen i Norge](#) , [Korsen é det med helsa di?](#) , [Holdninger til samer og nasjonale minoriteter i Norge](#)

3. Konkrete tiltak for å oppnå bestemte mål

4. Offentlig redegjørelse som beskriver innsatsen

9. Tiltak mot rasisme, diskriminering og hatefulle ytringer, Anna Bjørshol, avdelingsdirektør for likestilling og universell utforming, Bufdir karensofie.pettersen@bufdir.no

Praktiske virkemidler som brukes i Bufdir:

Tilskuddsordning mot rasisme, diskriminering og hatefulle ytringer (2020) har som formål:

1. Støtte initiativer og aktiviteter til å motvirke rasisme, diskriminering og hatefulle ytringer
2. Målgruppe for ordninger er kommuner, fylkeskommuner og frivillige organisasjoner
3. Viktige virkemidler som kan bidra både til økt oppmerksomhet og aktivitet på dette området

Mer om tilskuddordningen her: [Tilskudd til tiltak mot rasisme, diskriminering og hatefulle ytringer | Bufdir](#)

Nasjonal Samisk kompetanse Senter (NASAK) for kommunalt og statlig barnevern, familievern og krisetilbud. Sentret skal bidra til styrke kvaliteten på tjenestenes arbeid med samiske barn, voksne og familie. Bakgrunn for opprettelse av NASAK er utvikling og implementering nødvendige språk og

kulturkompetanse. NASAK har ansvar for opplæring og veiledning av disse tjenester i hele landet. NASAK lokalisert i flere samiske områder. Mer om NASAK her: [NASÁG/NASAK | Bufdir](#)

Bufdir sin [kunnskapsportal](#) om likestilling og levekår blant samer, nasjonale minoriteter og personer med innvandrerbakgrunn. Forskere, sivilsamfunn, sametinget og andre offentlige virksomheter var med og ga godt innspill til utformingen av denne portalen. Portalen samler på et sted statistikk og forskning om likestilling og levekår blant grupper som kan oppleve diskriminering på grunn av etnisitet og religion.

10. Likeverdige tjenester i helsesektoren, Sørsamisk helsenettverk, Leder Anne Laila Westerfjell Kalstad anne.kalstad@kautokeino.kommune.no

Likeverdige helsetjenester for samer er nedfelt i flere lover: mer info om disse finnes på lovdata: [Forsiden - Lovdata](#)

Likeverdige helsetjenester er en rettighet samiske pasienter har

- Pasientrettighetsloven
- Kommunehelsetjenesteloven
- Helseforetaksloven
- FNs urfolkskonvensjon
- Menneskerettighetsloven

11. Hva kan og skal politiet gjøre, Monica Lillebakken, fagpob, nasjonalt kompetansemiljø på hatkriminalitet Monica.lillebakken@politiet.no

Definisjonen av hatkriminalitet er som følger:

Definisjon av hatkriminalitet

Straffbare handlinger som helt eller delvis er motivert av eller har sin bakgrunn i andres

- hudfarge, nasjonale eller etniske opprinnelse
- religion/livssyn
- seksuell orientering
- kjønnsidentitet eller kjønnsuttrykk
- nedsatt funksjonsevne

Under etnisitet inngår også antisemittisme, samehat og antisiganisme.

Sentrale bestemmelser er straffelovens §185 og § 186, men det som kjennetegner hatkriminalitet er motivet for handlingen. Mer info her om de ulike straffebudene: [Ny straffelov - hatkriminalitet - Lovdata](#) Ethvert brudd på straffeloven kan være hatkriminalitet dersom motivet bak lovbruddet er motivert av hat mot et av de vernede grunnlagene som er oppramset over. Mer om dette i siste hatkrimrapport her: [hatkrimrapport 2021 \(politiet.no\)](#) Politiet vil svært gjerne ha tips om hatkriminalitet, og det kan meldes på denne lenken, som de gjerne vil ha hjelp til å spre kunnskap om:

[Hatefulle ytringer på internett – Politiet.no](#)

Men man kan også kontakte nettpatruljen i det politidistriktet man tilhører:

[Politiets nettpatrulje – Politiet.no](#)

12. Bevisstgjøring blant barn og Unge, Lena Susanne Gaup, koordinator, samiske veivisere
lenasg@samas.no

Samiske veivisere jobber primært opp mot videregående skoler, og sprer kunnskap om samisk kultur. De kan kontaktes via nettsiden, der det også er mer informasjon om tiltaket:

[Samiske veivisere](#)

Bufdir

**SÁMEDIGGE
SAMETINGET**

likestillingssenteret

KUN

@KUNlikestilling

@Likestillingssenteret
KUN

@KUNlikestilling

@Likestillingspodden

@KUNlikestilling

@KUNlikestillinginsta

Likestillingssenteret KUN
Org.nr 969 983 451
Nordfoldveien 101
N-8286
Steigen

Avdelingskontor
Skolegata 22
N-7713
Steinkjer

Telefon: +47 75 77 90 50
E-post: post@kun.no
www.kun.no